

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Vsa znanost temelji na evoluciji.

Evolucija ni mrtva. Ne da se je zatreji z državnimi postavami. Brez nje bi ne imeli dandanes tako visoko razvite moderne znanosti. Kdor ne veruje v razvojni nauk, je ali velik nevednež, ali pa verski fanatik. Darwin je le tolmačil počelo evolucije. Od njegovih dni sem se je evolucija zelo razvila.

Cincinnati, O. — Evolucija ni mrtva in se je ne da zadušiti z državnimi postavami. Tako je dejal dr. J. Playfair McMurrich, ki je profesor anatomije na torontski univerzi, v svojem predsedniškem nagovoru ob otvoritvi petinsedemdesetletnice ameriške zveze za napredek znanosti. Razvojni nauk je bil vodilni ključ k virom nove znanosti, ki je revolucionarizirala življenje v zadnjih letih, je zatrdil omenjeni profesor.

Po njegovem mnenju bi se človeštvo nikoli ne dokopalo do večine znanstvenih razkritij, ki se tičejo življenja, če bi ne bilo evolucije. Napovedal je velike nspehe v razvoju evgenike in premaljevanja s pomočjo žlez. Kdor ne mara verjeti dandanes v evolucijo, je ali nevedež ali pa bigot, kakor trdi dr. McMurrich. Razvojni nauk ni samo ostal neomajen od Darwinovih dni sem, nego se je tako izpopolnil, da vemo danes več o podedovanju, kakor pa je mogel sploh sanjati Darwin.

V odgovor na napade, naperjene proti resničnosti razvojne teorije, češ, da se nekatera znanstvena razkritja v ničemer ne strinjajo z deli Darwinove teorije, je dejal dr. McMurrich, da je spajanje darwinizma z evolucijo v eno in isto zadevo rezultat ali posledica napačnega pojmovanja. Evolucija je bila znana že dolgo pred Darwinom.

"Darwin je hotel podati le prepričevalno in lahko pojmljivo razlago o tem, kako se je vršila organska evolucija. In kolikor se tiče nauka o evoluciji, ni prav nič na tem, ali je tista razlaga pravilna, ali ne. Evolucija je neomajana, čeprav bi se dalo izpodbijati Darwinovo razlago, kako se je vršila," je rekel učeni profesor.

"Razvidnost, ki govori zanjo, je dandanes veliko večja in močnejša, kakor pa je bila v Darwinovih dneh, in zdaj se mi skoro neverjetno, da bi človek kot pametna žival mogel še dvomiti o njeni resničnosti. Takšne dvome se da razlagati le na ta način, da je dotični dvomljivec ali neuk, ali pa prepojen s predsodki."

Dandanes ne amatrjo biologi teorije naravne selekcije, v prehajanju in preobrazovanju živalskih vrst za tolikšno važnost, kakor jo je svojčas Darwin.

"Darwin je iskal izvor tistih vrst, ali moderni biolog gre za korak dalje in išče izvor ali počelo variacij in ustroj podedovalnosti. Ali opira se pa pri tem na temelj, ki ga je postavil Darwin, ker sioni cela stavba moderne filozofije na tistem temelju," je nadalje govoril dr. McMurrich.

Govornik je nato predočil svojim poslušalcem posledice vplivanja od strani evolucije, ki ga je imela na znanstvene raziskave gladi v živalstvu. Nauk o evoluciji je opiral svoj temelj na to, da obstoja spolna sorodnost oblik. Vsaka skupina oblik, razredov, družin ali tipov živalskega življenja je imela nekakšno sorodstvo. Vsako življenje je imelo za sabo dolgo vrsto prednikov ter se razvilo iz njihovega izpopolnjevanja.

Ko se je pečal z vprašanjem, koliko je zveza storila v teku 70 let, je dr. McMurrich dejal, da zaničujejo mnogi ljudje znanstveno preiskavanje, ker so nevedni. Zato je pozval zvezo, naj napne vse svoje moči, da razširi znanost med ljudstvom. Zvezni članstvo je naraslo s 460 na 12.000.

Čepljenje spolnih žlez ni izpolnilo pričakovanj, ki so jih med ljudstvom zbujale razne pripovedke, je dejal dr. Carl R. Moore s kolumbijske univerze. Poročal je o bližnji k temu v poiskushih na (Dolje na 3. strani.)

DAVIS KONFERIRAL S TUJERODNIMI UREDNIKI.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Delavski tajnik Davis se je zadnji teden napotil v New York, da prepriča urednike neangleškega časopisa, kako napačno delajo, če ga napadajo radi tega, ker namerava uvesti prisilno registracijo vseh tujcev v Združenih državah. Precej dolgo prerekanje med Davisom in petinidesetimi uredniki se je končalo tako, da ni zadovoljna nobena stranka. Tajnik Davis bi rad uvedel takšne registracije vseh inozemskih priseljencev:

Po svojem prihodu v ameriško pristanišče bi moral vsak tujec plačati kakih \$10. Potem bi mu bilo dovoljeno stopiti na ameriška tla in potovati vsepovsod brez posebnega policijskega nadzorstva in ne da bi se mu bilo treba komu prijaviti. Po preteku petih let bi lahko takšen tujec zaprosil za naturalizacijo, ki bi mu bila tudi dana, če bi se mogel izkazati z registracijsko karto. Sedanjih naturalizacijskih pristojbin v znesku po \$5 (na prvi papir \$1, za drugega pa \$4) bi mu ne bilo treba plačati. Ostalih \$5, ki jih je dal priseljenec, bi šlo v poseben sklad, ki bi bil porabljen za priseljeniške svrhe.

"Izbirna imigracija je urednikom, kakor se je videlo, po volji, če ne bodo delale oblasti nobene razločka med plemenskimi skupinami, ki so sedaj zastopane v Ameriki. To se pravi, da žele, naj ostane še nadalje sedanja kvotna podlaga v praksi. Ali nikakor pa niso za idejo, po kateri bi naj se nova priselniška postava naslanjala na ljudsko štetje L. 1890. Kajti kaj takega bi bilo nekaj zelo pristranskega, in pri tem bi bili najhuje prizadeti vzhodni in južni Evropejci, kakor n. pr. Rusi, Ukrajinci, Poljaki in Lahi. Delavski tajnik Davis je nato rekel urednikom neangleškega časopisa, da se zato "ogrevajo za liberalno imigracijo, ker si hočejo z njo zagotoviti večje število naročnikov. Uredniki so zanikali, da bi bili njihni nagibi čisto sebične ali kupčijskega značaja. Davis je nadalje zatrdil, da bi registracija pospeševala in podpirala amerikanizacijo. Uredniki pa so mu dejali, da se je posebno med vojno izkazalo, da se priseljenci lahko sami amerikanizirajo. Ali nikakor pa ne morete priseljencem obesiti amerikanizma kar meniščebiniš na vrat," so dejali uredniki.

Zakaj je hotel delavski tajnik Davis vsiliti urednikom tujerodnih skupine svoj načrt, utegne tičati v dejstvu, da je med 14.000.000 tujerodci v Združenih državah 6 milijonov že naturaliziranih, in ti naturalizirani priseljenci bodo važen faktor na prihodnjih predsedniških volitvah, če utegnejo imeti kakšno nevoljo proti republikanski stranki.

Zavarovanje držav proti potresu.

Ženeva, 28. dec. — Liga narodov se bavi z vprašanjem zavarovanja svojih članic proti potresu, povodnji, vulkaničnim izbruhom in drugim podobnim katastrofom. To vprašanje je izprožil delegat Italije. Države, ki se hočejo zavarovati, bi plačevale določen odstotek Ligi in v slučaju katastrofe dobe primerno odškodnino. Države, ki so najbolj izpostavljene takim nevarnostim — kot n. pr. Italija, Japonska itd. — bi plačevale najvišji odstotek.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Ameriški znanstveniki, zbrani v Cincinnatiju, izjavili, da resnica o evoluciji se ne da zatreji z nadutimi postavami.

Oblasti preiskujejo, kdo je zakrivil usodni požar v državni norišnici.

Davis, tajnik delavskega departamenta, je konferiral s tujerodnimi uredniki.

Ženske stavkokažile v stavki pogrebnih voznikov v New Yorku.

Živežno posojilo Nemčiji nosi krinko najgršega profitarstva.

Inozemstvo.

Delavska armada v Mehiki stopa na prizorišče, da zatre fašistovske vstaje.

Francoski zrakoplov "Dixmunde" je padel v morje.

Venezelos je baje ponudil grški prestol srbskemu princu Pavlu.

Japonska vlada je padla valed atentata na kronprinceva.

Francija in Čehoslovačija sklenili militaristično zvezo.

NAJGRŠE DOBIČKARSTVO POD KRINKO MILOŠČINE.

Ameriški špekulantje z žitom bi radi prodali svoje nakopičene zaloge Nemčiji, ameriško ljudstvo naj pa plača.

New York, N. Y. (Federated Press.) — Velikanska zarota ameriških živežnih špekulantov je bila odkrita zadnje dni po Alfredu W. McCannu, ki je objavil v "Evening Mailu" članek o tej aferi. Stvar je na kratko sledeča: Trgovinski tajnik Hoover je priporočil, da Združene države posedijo Nemčiji sedemdeset milijonov dolarjev za nakup žita in drugih živil, ki morajo biti kupljena v Ameriki. Za tem priporočilom pa stoji armada kapitalistov, ki so letos pokupili trideset milijonov bušljev pšenice od farmerjev, a zdaj ne vedo, kam bi se to pšenico, ker trg je povsod slab. In zdaj se kaže lepa prilika. Ako se odobri posojilo Nemčiji, bo nemška vlada prisiljena kupiti nakopičeno pšenico omenjenih špekulantov po deruški ceni, kakor prinese špekulantom ogromen dobiček — ameriška javnost pa bo verjela, da je Amerika storila gladojučemu nemškemu ljudstvu veliko dobroto. Posojilo in kupčija se pa izvrši na račun ameriškega ljudstva, ki plačuje davke.

Stavka pogrebnih voznikov končana.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Pogrebne voznice ali šoferke so zelo iznenadile radovedne Newyorčane, in fotografske kamere so bile jako zaposlene celo štiri dni, ko je trajala stavka pogrebnih voznikov v tem mestu. V uniformi so šoferke zbujale spomine na vojno dobo. In več pozornosti so zbujale kakor pogrebni izprevodi sami.

Pet stavkokaž je zaposlil newyorški pogrebnik John Petruzzi, ki je dejal, da so izurjene pogrebnice in pripravljene opravljati isto delo kakor moški. Služile so v vojni kot šoferke Rdečega križa. Nad 700 moških je bilo prizadetih v stavki za kraji delavnik in boljšo plačo. Stavka je pravkar končana, in dosežen je sporazum s pogrebniško zvezo, da bodo dobivali odslej naprej šoferji po \$35 na teden. Po deseturnem delavniku jim bo zaračunano čezurno delo. 150 članov krajevnega društva v Jersey City je zastavalo isti čas in za iste zahteve. Posredovalca državnega delavskega departamenta James Coreoran in Michael J. Regan sta pomagala v poravnavanju tega spora.

Angleži oborožujejo Indijce.

London, 28. dec. — Iz Indije je prišla vest, da Angleži mobilizirajo domačine indijskega rodu Ghurka v državi Nepal za kampanjo proti Afganistanu.

KDO JE ZAKRIVIL USODNI POŽAR V DRŽAVNI NORIŠNICI?

Mestni, okrajni in državni uradniki si vzajemno prišadevajo dognati, kaj je povzročilo grozno tragedijo v Dunningu.

NOBEN UPRAVNI ODDELEK NE MARA PRIZNATI ODGOVORNOSTI ZA NESREČO.

Chicago, Ill. — Kdo je kriv, da je ogenj vpepelil "mrtvo hišo" državne norišnice?

Smrtnih žrtev je osemnajst. Deset ožganih trupel ce ne da isto vetiti ali identificirati. Državni, okrajni in mestni uradniki so uvedli v četrtke skupno in individualno preiskavo, da dočeno, na koga pade odgovornost za tragedijo.

Vsi ti uradniki so stikali po pogorišču ter brskali po še vedno vročem pepelu "mrtve hiše", ki je bila v tako slabem stanju, da so bili v večni nevarnosti ljudje, pred katerimi je državna oblast zavarovala družbo, a za katere pa ni skrbelo toliko, da bi bili zavarovani pred smrtno nevarnostjo, pretečo v slabem in nevarnem posloppju.

Sodnik C. H. Jenkins, ki je predsednik državnega sveta za javno oskrbo, je izdal naslednjo izjavo:

"Uvodna preiskava dokazuje, da se je pripetila izguba življenj med bolniki v obednici, ki je enonadstropno poslopje s trojnimi velikimi vrati in nezamreženimi okni vsenaokoli.

"Ta stavba je bila ena iz osamljene skupine posloppj, ločene od glavnih zavodovih hiš.

"To poslopje je bilo kakor vsa druga v tisti skupini opremljeno z vodovodi in gasilnimi aparati. Kurjava je bila v dobrem stanju. Vse žice so bile povite in izolirane. Poslopje je bilo, kakor je dogmiano, v zelo dobrem stanju."

Popolnoma drugačnega mnenja so drugi preiskovalci, ki so preiskali podrtje in ožgane stene, razdejane železne postelje, šibke in lahke vžigljive stropne vrata, ki so se odpirala naznotraj namesto navenkaj. In vse to kaže, da ni bilo poslopje tako neznanosko "varno", kakor je zatrdil učeni sodnik Jenkins.

Oblasti, prisiljene po pritisku javnega mnenja, so se odločile celo zadevo preiskati do dna, pa naj bo kriv te nesreče, kdorkoli hoče.

"Neglede na to, kdo bo prizadet, hočem priti stvari do dna," je dejal mrliški ogleda Wolff. "Še nikoli ni bilo toliko razlogov, da gleda država na varnost svojih bolnikov na umu, med katerimi je veliko število takih, ki so zblazneli, ko so služili v bojni vrsti svoji državi in deželi."

Tu v tej deželi uvedejo natančne preiskave šele tedaj, ko je minila nesreča.

Karadžordžević dobi grški prestol?

Iz Rima javljajo, da je Venezelos ponudil grško krono princu Pavlu, bratu kralja Aleksandra, ki ima grško princesso za ženo.

Rim, 28. dec. — Iz Beograda poročajo, da je Eleutherios Venezelos ponudil grški prestol princu Pavlu Karadžordževiću, bratu srbskega kralja Aleksandra, ki se je pred kratkim poročil s princesso Olgo, sestro spodenega grškega kralja Jurija.

Obenem je prišla vest iz Aten, da grški republikanci nasprotujejo vrnitvi Venezelosa, ker slutijo, da se z njim vrne moperhija.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo nestalno. Zapradi in južozapradi vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: Najvišja 35, najnižja 27. Solnce izide ob 7.18, zai- de ob 4.16.

KMETSKO-DELAVSKE ZA- STOPNIK ZA MEHIKO!

Washington, D. C. — Senator Magnus Johnson iz Minnesote, farmer-laborit, je v četrtke priporočil predsedniku Coolidgeu, naj imenuje Williama Lempketa, enega izmed voditeljev farmerske-delavske stranke v Minnesoti, za poslanika v Mehiki. Johnson je informiral predsednika, da Lempke dobro pozna špansko-ameriške razmere, vsledčesar bi bil idealni poslanik.

ATENTAT PREKUCNIL JAPONSKO VLADO.

Napad na princeva regenta povzročil konfuzijo v Tokiju. — Načelnik policije je tudi odstopil, potem ko je dal zapleniti časopise, ki so poročali o atentatu.

Tokijo, 28. dec. — Japonska vlada je večeraj popoldne podala ostavko radi atentata na princeva regenta Hirohita. Načelnik policije v Tokiju je tudi odstopil v znak nezmožnosti, ker policija ni mogla preprečiti atentata na princeva. Predno pa je načelnik odstopil, je dal zapleniti vse časopise, ki so prinesli vest o napadu. Čudovita je taktika vlade, ki je hotela na vsak način preprečiti, da bi javnost ne izvedela o napadu; celo inozemski diplomatje, ki so poselili parlament, so bili pridržani pol ure v zbornici po odhodu regenta in o atentatu so izvedeli šele potem, ko so se vrnili v svoja poslaništva.

Napadalec, ki se piše Tamura, je bil takoj aretiran. Priznal je dejanje, toda o motivu molči. Policija sumi, da ima skrivne in da je bila organizirana precej obsežna zarota zoper življenje regenta Hirohita.

Krogla, katero je izstrelil napadalec, je šla le za palec mimo priručne glave in opraskala komornika, ki sedel zraven princeva v avtomobilu. Napad je bil izvršen v veliki gneči policajev in občinstva na vogalu Toranomom blizu ruskega poslaništva. Hirohito je kljub paniki, ki je vladala okrog njega, veličoferju, da je vozil proti zbornični palači, kjer je izstopil, posestil zbornico in preidal cesarsko poslanico s čisto mirnim glasom, kakor da se ni nič zgodilo.

Francosko-češka pogodba.

Čehoslovačija dobi 400 milijonov frankov posojila in aranžirana je militaristična aljanca za ohranitev statusa quo.

Pariz, 28. dec. — Pogodba med Francijo in Čehoslovačijo je sestavljena in Bencš je večeraj odpotoval v Prago, da predloži pogodbo predsedniku Masaryku in vladi.

Pogodba določa, da Francija posodi Čehoslovačiji 400 milijonov frankov in med obema državama se sklene militaristična aljanca kot protipeza na vzhodu proti eventualni agresiji Nemčije in Sovjetske Rusije. Status quo srednje Evrope, kot je položen v pogodbah v Versaillesu, Trianonu, St. Germainu in Neuillyju, mora ostati. Glavna ost pogodbe je naperjena proti vpostavitvi hohenzollernske in habsburške monarhije. V slučaju potrebe bosta generalna štaba Francije in Čehoslovačije delala skupaj načrte za ofenzivo in defenzivo.

Purani pozobali 300 biserov.

London, 28. dec. — Jata puranov, ki je korakala mimo vile, v kateri stanuje bivši španski ministriški predsednik Romanones, je pozobala tristo dragocennih biserov, katere je zmetal skozi okno Romanonesov štiriletni vnuk. Španski aristokrat je prišel na sled izgubi šele drugi dan, ko ga je deček prosil, naj mu da še vedno "takega zrnja" za purane. Romanones je hitro pokupil vse purane v okolici — okrog tisoč glav — v nadi, da dobi bisere iz njih.

DELAVSKE POLKE V MEHIKI POMAGAJO POTLAČITI FAŠISTE.

Calles in delavski voditelji mobilizirajo delavce za hitro potlačitve fašistovske vstaje. — Pološaj je vedno boljše za Obregonona.

Mexico City, 28. dec. — (Fed. Press.) — Delavski razred v Mehiki ne drži krišem rok, ko so njegove pridobitve v nevarnosti.

General Calles in delavski voditelji so na delu v severnem delu republike, kjer organizirajo delavske polke. Drugi delavski voditelji mobilizirajo delavce v državi San Luis Potosai.

Komunistična krajevna organizacija v Mehikem mestu je, razen dveh članov, v celoti prišla za orožje in odšla Vera Cruz pod vodstvom governerja Tejeda. Dasi je ta država središče fašistovskih sil, namerava Tejeda s komunisti prekoračiti mejo v hribih in doseči kmete v severnem Vera Cruzu, ki so veliko profitirali od razdelitve zemlje pod Obregonovo vlado in se bodo gotovo pridružili rdeči armadi.

General Gases, laborit, je rekrutiral 2000 oboroženih delavcev v Pueblu. V Mehikem mestu je delavski polk, ki se dnevno vadi v orožju.

Mexico City, 27. dec. — (Fed. Press.) — Zvezne čete zmagujejo na dveh frontah in položaj je vedno ugodnejši za federalece, dasiravno so zadnje zopet trije generali revoluirali in se pridružili fašističnim protirevolucionarjem.

General Manuel Garcia Vigil, governer Oaxaca, je izročil državo Oaxaca v roke vstajev; general Fernando Segovia je strnoglavlil socialistično vlado v Yucatanu. Največjo lopovščino pa je naredil general Fortunato Mayeotte, kateremu je Obregon tako zaupal, da mu je poveril celo divizijo vojaštva s svežo opremo. Mayeotte je izdal vlado in se pridružil s poverjeno mu divizijo — nekaj vojakih enot se mu je uprlo in ločilo od njega — vstaskemu poveljniku Sanchezu.

Mayeottovo izdajstvo je bil velik udarec za Obregonona, kajti zvezne čete, ki so prodirle do Orientala in Esperanza na vzhodni fronti, so bili nenkrat izpostavljeni zajetju. Obregon, ki se je takrat nahajal v okolici Guadajalare, je hitro odšel v Pueblu s večjim delom vojaštva, katerega je moral vzeti z zapadne fronte in z dobro potezo je preprečil katastrofo.

Mehiška dolina, v kateri je glavno mesto, je opasno izpostavljena napadom, ker je kot krovič obdana s hribi od vseh strani. Z vojaškega stališča je dolina brez pomena, ima pa veliko važnost s političnega stališča, kajti izguba glavnega mesta bi zelo slabo vplivala na ostale kraje, ki so še zvezi vladni. Iz tega razloga je Obregon prisiljen bojevati se istočasno na dveh frontah, Zapadna ali "železniška" fronta je vojaška fronta, dočim je vzhodna ali verakruška fronta bolj političnega pomena.

El Paso, Tex., 28. dec. — Tukajšnji mehiški konzul poroča, da so zvezne čete na zapadni fronti stopile v splošno ofenzivo, katera je pod osebnim vodstvom predsednika Obregonona. Zvezne čete so večeraj izvojevale zmago v državi Guerrero.

Mexico City, 28. dec. — Tritisoč Indijancev je danes napadlo mesto Oaxaca v državi enakega imena, ki je pod kontrolo vstakega generala Mayeottea.

CLEVELAND MORDA KUPI ULIČNE ŽELEZNIČE.

Cleveland, O. — (Fed. Press.) — Nov mestni svet, ki je bil izvoljen v novembru, se bo na svoji prvi seji v januarju bavil z vprašanjem poobhujenja cesne železnice v Clevelandu. Alderman Witt in Hatton pravita, da mesto lahko izplača cestnoželezniški sistem v štiridesetih letih

Razne vesti.

"DIXMUNDE" JE PADEL V MORJE.

Italijanski ribiči na obrežju Sicilije našli truplo poveljnika izgubljene francoske zračne ladje.

Pariz, 28. dec. — Uradno objavljeno se glasi, da je francoski vojni cepelin "Dixmunde", katerega pogrešajo že deset dni, padel v Sredozemsko morje in morda je nedvomno utonilo. Truplo poveljnika Grenadana, ki je poletel na moštvu na ponesrečenem zrakoplovu, je voda vrgla na breg Italije, šest milj od Selcece, kjer je ga našli italijanski ribiči. Italijanske mornariške oblasti so našle obvestilo francoskega navalnega atašaja v Rimu. Na "Dixmunde" je bilo 52 moš.

"Dixmunde" je bil nemški cepelin. Nemška vlada ga je dala graditi med vojno za bombardiranje Pariza in Londona iz zraka, sklenjenem premirju pa je bil ročen Franciji na temelju versajlske pogodbe.

ORA V JEČO, ČE HOČE BITI DELEŽEN POMILOSTITVE.

Chicago, Ill. — Obsojeni zganarski tihotapec Filip Grossman bil pomiloščen, ne da bi bil še usil ječo. In sedaj mora vanjo, če hoče biti deležen pomiloščenja, mu ga je naklonil predsednik polidže na Božič. Ko je jetniško dstvo dobilo pomiloščenje v roki, ni bilo jetnika v jetnišnici. Ječarski ravnatelj Ritchey V. raham se je popraskal za ušesi in inovna pričel čitati tozadevno zobjavko, ki se glasi takole: "Predsednik je razveljavil obdobjo Filipa Grossmana, ki ima ni nemudoma izpuščen na svobodo. Sodno povelje sledi." Pravo sodni minister Daugherty je odpsal. Graham ni vedel, kaj mu je stotilo, in zato je nemudoma pokliče zveznega maršala Roberta Leja.

"Da, jaz tudi vem to," je dejal arjal Levy. "Prejel sem podobno zobjavko. Je službena. To je to. Ali Grossman ni bil doslej obsojen aretiran. Nisem ga bil vnu našti, odkar je zvezno priso krožno sodišče potrdilo obdobjo Filipa Grossmana na eno leto zopora. Obsodil ga je bil bivš sodnik Landis."

Grossman je imel salun in hotel 800 W. Madison st. Še l. 1920, je bila prohibicija še mlada, je sodnik zapretil Grossmanov salun za eno leto. Dne 7. februarja 1921 je sodnik arjal, da ni Grossman storil, kaj mu je bilo rečeno. Zato je bil sojen na leto dni zopora v Brillu. Grossman je vložil pritožbo. Pred kratkim je prišlo višje sodišče do zaključka, da je bil Grossman pravilno obsojen na leto dni zopora. "Meni je bilo povedano pred dnevi, da ni Grossmana v meščini in da je bolan," je rekel arjal Levy. "Imel je priti sem po praznikih. Po mojem mnenju se mora zgledati tukaj, če hoče da bo oproščen kazni."

AMERIŠKA KOMISARJA OD POTUJETA DANES V EVROPO.

Washington, D. C. — General Charles G. Dawes, državni bankir, je sprejel predsedništvo prve ameriške komisije za preiskavo evropskih finančnih zadev. Komisija je v četrti ameriški predsednikom Coolidge in državnim tajnikom Huguesom. Naloga, ki ga čakajo v Evropi, je bil tudi drugi ameriški komisar Owen D. Young, nekdanji odvetnik. Po konferenci je komisarja pripravila na odhod v New York. V soboto odhajeta v parnikom "America" v Evropo. Z njima pojde večje število svetovalcev in zvedencev.

Amotiziran policaj ubil tri osebe.

28. dec. — Maksimilijan Hipnotist, ki je včeraj imel nastop v gledališču. Hipnotist je ubil tri osebe, med njimi tudi policaj. Langsner je dal amotiziranemu policaju gorjaco. "Na, vzemi ta revolver in ubij te žolce med gledalci." Hipnotist je vzela poleno in skušal ubiti, ker pa ni bilo nič, je položil svoj revolver iz šepa in čakati v ljudi. Trije gledalci so bili na mestu ubiti. Nastala je velika panika. Langsner je imel delo, da je odramil policaj. Ko je policaj videl, kaj je bilo, je malone izblazel. Hipnotist je bil aretiran in obsojen na zapor.

FRANCOŠKI OBSODILI 16 NEMCOV V ZAPOR.

Obsojba dokazuje, da Francozi mislijo ostati v Porurju in Porurju se leta in leta.

Berlin, 28. dec. — Francija misli držati Porurje in Porenje še leta in leta. Dokaz temu so pravoreki francoskega vojnega sodišča v Duesseldorfu. Šestnajst Nemcev, očitnih in policijskih uradnikov, je bilo obsojenih na dolge zaporne kazni radi tega, ker so nasprotovali separatistom. Najvišja kazen je deset let ječe. Iz tega se lahko sklepa, da mislijo Francozi ostati toliko let na nemških tleh, ker drugače bi bila obsodba brez pomena.

"Pogodbeni delavci".

New York (Jugoslavanski oddelek F. L. I. S.). — Pred kratkim je našel jako razširjeni časopis na Danskem v nekem članku o priseljavanju v Ameriko svetoval svojim čitateljem, ki bi radi šli v Združene države, naj si še pred odhodom priskrbijo službo v Ameriki, češ da bodo potem pripušeni v zemljo brez vsih težkoč. Breadvomno tudi drugi časopisi drugje po Evropi dajejo takih navetov in mnogo ljudi res misli, da je temu lahko. Resnično pa je ravno narobe. Navset dotičnega časopisa je bil tako gorostasen in utegne imeti tako usodepolnih posledic za ljudi, ki se dajejo prepogovarjati, da je danski oddelek tujejezičnega inform. urada takoj poskrbel za to, da se danski časopis v starem kraju pravilno podušijo v dotičnih določbah priseljeniškega zakona. Ali kakor rečeno, tudi drugje — in tako tudi pri naših ljudeh — vladajo dotičnikar popolnoma krivi pojmi o tem, da-li je boljše zagotoviti si poprej delo v Ameriki ali ne. Resnica je ta, da Združene države ne dovoljujejo vstopa v zemljo takozvanim pogodbenim delavcem (contract laborer), t. j. onim, ki so si zagotovili delo še pred svojim prihodom v Združene države. Nekateri druge dežele, n. pr. v Južni Ameriki, ne le da ne delajo nikakih težkoč takim "pogodbenim" delavcem, marveč jim dajejo prednost pred drugimi in celo jim nudijo razne olajšave. Ali Združene države zavzemajo ravno nasprotno stališče. Morda iz te različne priseljeniške politike je nastala zmešnjava in nespo razumljenje. Združene države — treba zapomniti si — izključujejo "contract labor" in dovoljujejo vstop le onim "pogodbenim delavcem, glede katerih zakon napravlja izrečno izjemo. Ze od l. 1885 so ameriški priseljeniški zakoni prepovedali prihod takozvanih "contract laborers", namreč delavcev, ki so bili še v starem kraju najeti za delo v Združenih državah. Da je bila ta določba vsakonzona, je pripisati dejstvu, da so dostikrat tukajšnji delodajalci potom agentov vdičjali v starem kraju nepoučene inozemce. Delodajalce se je obvezovalo plačati za prevoz takih delavcev; dočim so se ti morali obvezovati, da bodo tekom določene dobe delali pri njem ob jako nizkih plačah. Posledica tega počenja je bilo polamljanje ameriškega delovnega trga in znižanje mezd tukajšnjih delavcev, zaposlenih v enakem delu. S tem je tudi prišlo v Ameriko mnogo inozemcev, ki niso imeli dosti denarja za svoj prevoz in ki niso prihajali, da bi se tukaj nastanili, marveč le radi omamljivih obljub delodajalcev, katerim je bilo le do tega, da dobijo delavce po ceni. Da se temu v okom pride, je kongres vzakonił takozvano "contract labor law". Zakon označuje, kot "contract laborer" (vnaprej najete delavce) vse inozemce, kateri ko prišli v Ameriko valed navseta, podporo ali pregovarjanja oseb, ki so jim obljubile ali ponudile delo, naj bo ta ponuba ali obljuba resnična ali soljufiva, ali kateri prihajajo valed utmense, pismente, ali tiskane, izrečne ali prikrite pogodbe in svrhu kateregabodbi dela, kakor tudi one delavce, ki so prišli valed oglasov za delo, tiskanih, objavljenih ali razdeljenih v inozemstvu. Število priseljencev, katerim priseljeniške oblasti ne dovoljuje iz teh varokov vstopa v Združene države, je precejšnje. Tekom minulih dvajsetih let je poprečno število izključenih "contract laborers" znašalo 1500 na leto. Največ jih je bilo izključenih leta 1914, namreč 2,793. Zakon proti vnaprej najetim delavcem je jako strogo določen. Prepoveduje vsako ponudbo dela, ako se sprejem

te ponudbe s strani priseljencev utegne smatrati kot pogodba, in prepoveduje tudi vsako obljubo, ki posebno označuje, kake vrste delo bo dotičnik imel opravljati, Raditoga, ako kdo nagovarja svojemu prijatelju, naj pride v Ameriko, češ da mu je njegov "foreman" obljubil, da bo tudi njemu dal delo, čim pride sem, utegne to dejstvo imeti za posledico, da bodo priseljeniške oblasti izključile dotičnega priseljence. Zakon pa določa tudi nekaj izjem k splošnemu pravilu. Priseljenci, ki spadajo k nekaterim poklicem, smejo priti, ako ni drugih ovir, tudi ako so se vnaprej pogodili za delo; tako so: igralci, po pokliu, umetniki, predavatelji, peveci, bolniške strežnice, duhovniki, vseučilišni profesorji, priznani znanstveniki, hišni slugi in sluškinje (ne pa osebni postrežniki) in razstavjalci in njihovi pomočniki, ako je kongres odobril take razstave. Dovoljeno pa je tudi importirati izurjene delavce, ako ni tukaj delavcev v dotični stroki, pod pogojem pa da je dal tajnik departmenta za delo vnaprej dovoljenje za njih prihod. S tem v zvezi naj omenimo, da zakon izključuje od vstopa v Združene države tudi vse priseljence, za katere so bili stroški prevoza posredno ali neposredno plačani od strani kakega podjetja, jednote, društva, občine ali inozemske vlade.

bilo, W. P. ne bi zahtijevala od vsakogar radnika, koji postane novi član iste, da svaki mora biti ili postati član radničke unije, što nije do danas nijedna politička organizacija zahtijevala. Mogu kazati sam za sebe, da sam bio član S. P. više godina, ali nijesam nikada bio podučavan, da moram biti aktivan u radničkim-unijama. Nadalje W. P. djeluje na tome, da se ustroji dnevnik u engleskom jeziku, za koji list je već sabrano do blizo \$75,000 i koji će početi izlaziti u januaru 1924 pod imenom "Worker". Gore navedeni razlozi jesu doveli društvo "Johnston", br. 91, S. N. P. J., da se otišlo na rekord sa odobravanjem resolucije u prilog F. F. L. P. U Chicago su bili izabiri sudaca u mjesecu novembru. W. P. nije imala kandidata, zato je stranka naložila svojim članovima u Chicago, da glasuju za socialističke kandidata. To nam je dokaz, da W. P. nije za rascepanost. Fitz Patrick, kao predsjednik čikaške federacije je preporučio čikaškim radnicima republikanske kandidata, a u isto vrijeme taj čovjek više na sva usta, da su komunisti rasbljaji. Dosta puta vidimo u kojem listu gdje nekoji kažu, da nije u stanju zasati, što su u istinu komunisti i W. P. Na to mogu kazati, da smo za sve, što je za napredak i slobodu radne klase. Mi članovi jesmo na oprezu, da svaku nevaljavu stvar izdamo na javu članovima pojedinih organizacija, bile one političkog ili ekonomskog kova. To je, mislim, jedini uskok, što imademo mnogo neprijatelja u drugim organizacijama. J. L. Lewis imade mnogo za kazati protiv komunista. On bi ubrzo napravio iz U. M. W. jednu veliku metlu, s kojom metlom bi mogli baruni u glja pometati kako bi oni htjeli. W. P. je jedina organizacija, koja je raskrinkala sva djela Lewisa i on danas traži da se svi članovi W. P. isključe iz U. M. W. of A. Ovo nije moguće, jerbo članovi U. M. W. of A. imaju najveći oalon u W. P. od komunista. Oni dobivaju najbolje upute, kako i što si mogu poboljšati svoj i svojih život. Ovo je uskok da ovdje u Illinoisu bilo kakva molba došla na lokal U. M. W. of A. od strane W. P. sve je odobreno, bila ta novčana ili moralna molba.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Johnston City, Ill. — Imade već nekoliko mjeseci odkada je društvo "Johnston", br. 91 poslalo resoluciju, pozivajuč članove S. N. P. J., da podupiru Federativnu radničku farmarsku stranku na političkom polju. Od toga vremena sam ja primio nekoliko pisama od članova SNPJ., u kojima me pitaju, da li sam ja isto pisao u Prosveti. Nekoji pak niti ne imenuju dopisa, kojeg misle, nego samo kažu, da li sam ja ono pisao. Na to mogu odgovoriti, da što god ja pišem, i potpišem svoje vlastito ime.

Nekoji se pak zanimaju za Workers' Party. Dužnost me dakle goni, da opišem W. P. i njezino djelovanje. W. P. je sastavljena iz samih radnika. Organizirana je bila godine 1921. iz komunističke stranke. Komunistizam je bio proganjani i bačen u podzemnu organizaciju, a izišao je na površinu kako W. P. of America. Od toga doba, naime od 1921 godine je W. P. djelovala u više raznih organizacija. Poč uplivom W. P. jesu prijatelji Rusije sabrali za gladne ruske seljake \$1,000,000; po aktivnosti W. P. članova imade danas 20,000,000 radne klase, koja se izjavila za pripoznanje sovjetske Rusije. Nadalje imade 18 država u S. D. u kojima su se radničke organizacije izjavile u prilog amalgamacije ili One Big Union pod imenom Naučne lige i pod uplivom W. P. Ova organizacija djeluje što više može, da uvede pravu disciplinu u redove U. M. W. of A. i da članstvo iste organizacije preuzme vodstvo namjesto J. L. Lewis i njegova mašina.

W. P. djeluje na tome, da ugljenokopači organizuju sve svoje drugove u S. D. pod okrilje U. M. W. of A. u isto vrijeme, da se ustavi 6 sati radno vrijeme u 6 dana na tjedan. W. P. djeluje na tome da sve političke organizacije u Americi stupe u jednu jaku frontu na političkom polju. U ovo ime jest F. L. P. pod uplivom W. P. sazvala konferenciju 3. 4. i 5. jula 1923 u Chicago, gdje je bila stvorena org. F. F. L. P. Nadalje W. P. djeluje na tome, da se sazove druga konferencija u maju 1924, na koju konferenciju se pozove sve političke, ekonomske i potporne organizacije, i koja će se održavati u Minneapolisu, Minn. Na toj konferenciji će se poradi, da sve te organizacije djeluju skupno na izborima u jeseni 1924. W. P. ne misli stime, da će samo njezini članovi biti upravljeni na izborne listine, svaka organizacija će imati pravo, da predloži nekoje svoje članove za nominaciju, koji su za stvar sposobni. Sano to je jedino, što W. P. zahtijeva, da se kandidati moraju vladati po programu, koji bude poprmljen na konferenciji. Bio kandidat socialista ili komunist ili F. L. P., to je jedini put, s kojim možemo napred. Ima dosta članova socialističke stranke, koji vjdu, da W. P. ubija socializam i druge organizacije. Ako bi tako

W. P. ne bi zahtijevala od vsakogar radnika, koji postane novi član iste, da svaki mora biti ili postati član radničke unije, što nije do danas nijedna politička organizacija zahtijevala. Mogu kazati sam za sebe, da sam bio član S. P. više godina, ali nijesam nikada bio podučavan, da moram biti aktivan u radničkim-unijama. Nadalje W. P. djeluje na tome, da se ustroji dnevnik u engleskom jeziku, za koji list je već sabrano do blizo \$75,000 i koji će početi izlaziti u januaru 1924 pod imenom "Worker". Gore navedeni razlozi jesu doveli društvo "Johnston", br. 91, S. N. P. J., da se otišlo na rekord sa odobravanjem resolucije u prilog F. F. L. P. U Chicago su bili izabiri sudaca u mjesecu novembru. W. P. nije imala kandidata, zato je stranka naložila svojim članovima u Chicago, da glasuju za socialističke kandidata. To nam je dokaz, da W. P. nije za rascepanost. Fitz Patrick, kao predsjednik čikaške federacije je preporučio čikaškim radnicima republikanske kandidata, a u isto vrijeme taj čovjek više na sva usta, da su komunisti rasbljaji. Dosta puta vidimo u kojem listu gdje nekoji kažu, da nije u stanju zasati, što su u istinu komunisti i W. P. Na to mogu kazati, da smo za sve, što je za napredak i slobodu radne klase. Mi članovi jesmo na oprezu, da svaku nevaljavu stvar izdamo na javu članovima pojedinih organizacija, bile one političkog ili ekonomskog kova. To je, mislim, jedini uskok, što imademo mnogo neprijatelja u drugim organizacijama. J. L. Lewis imade mnogo za kazati protiv komunista. On bi ubrzo napravio iz U. M. W. jednu veliku metlu, s kojom metlom bi mogli baruni u glja pometati kako bi oni htjeli. W. P. je jedina organizacija, koja je raskrinkala sva djela Lewisa i on danas traži da se svi članovi W. P. isključe iz U. M. W. of A. Ovo nije moguće, jerbo članovi U. M. W. of A. imaju najveći oalon u W. P. od komunista. Oni dobivaju najbolje upute, kako i što si mogu poboljšati svoj i svojih život. Ovo je uskok da ovdje u Illinoisu bilo kakva molba došla na lokal U. M. W. of A. od strane W. P. sve je odobreno, bila ta novčana ili moralna molba.

Američki radnik je potišten tako, da ne zna, kud da se okrene. W. P. je jedina, koja tom radniku priskače u pomoć sa uputama, koje su mu po volji. Za dokaz imademo, da smo pred par dana ustrojili dve partije starih radnika, 4 to Litvinec i Engleze i mladinsko udruženje sa 22 novih članova. Workers Party je politička i industrijalna organizacija. Ona nije za nikakav kompromis sa kapitalističkom klasom. Njezin moto jest: Radniku njegovo što proizvodi, onom, ko ne može, ni da jede. W. P. zahtijeva radničku diktaturu pod komunističkom upravom. Stoga je dužnost, da svi radnici podupiru takvu stranku. Mi ne gledamo na čovjeka niti mu ne vjerujemo, nego gledamo na princip organizacije, pod kojim principom možemo, da zapovjedamo čovjeku, koga postavimo u službu. Ako koji možda što više rado čuo o W. P. i komunizmu, može tražiti. — Tony Shragal.

VSA ZNANOST TEMELJI NA EVOLUCIJI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

podganah, zajeh in morskih prešičkih. "Žival izrpuje svojo plodnost z vročino lastnega telesa," meni dr. Moore. To tudi omogoča rešitev stare zagonetke, zakaj se zmanjšuje plodnost valed izpremembe bivališča. O solnični energiji kot podlagi za hrano je razpravljal dr. Daniel T. MacDougal, ki je botanični ravnatelj na Carnegijevem zavodu v Washingtonu, D. C. Po njegovem zatrdilu predstavlja hiebee-kruha nakopičeno solnično energijo, ki jo je zbralo pšenično steblo. Dalo bi se dobiti to energijo naravnost s solca, ne da bi bilo treba čakati na počasni proces rastlinine rasti. Tozadevne poizkuse izvaja sedaj v Tusconu, Ariz. Dr. MacDougal je tudi govoril o tem, da se narediti umetno stanico ali celico, ki je in, piše in se obdrži tri ali štiri dni po istih fizičnih postavah, po katerih deluje Evlijenska celica v živi koronini te ali one rastline. Dr. Oscar Riddle tudi s Carnegijevega zavoda je opisal napredek v poizkusih glede na pri-

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inšorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbori: UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Celnhar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišk ga oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Josi Zvertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

FOROTNI ODSEK: John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenhar, Box 278, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Teršelj, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gerich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROZJE: Japoh Ambrožič, Box 286, Moon, Run, Pa. ZAPADNO OKROZJE: Anton Sular, Box 104, Cross, Kans., in jugozapad. Max Marx, Box 166, Buhl, Minn., in severozapad. Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbori: Frank Zalta, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semrah, 2617 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 2404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor: Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Josih Oven, 3235 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Štuh, 2404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZOR! — Korrespondenci s gl. uredniki, ki delajo v glavnem uradu, se vsi toholo!

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVIO: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse ptišbe glede postrovanja v gl. izvrševalnem uradu se naj pošiljajo Frank Zaltos, predsednik nadzornega odbora, šifra naslov je zgorej. Vsi prijavi na gl. poradni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill. Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajo, spisi, napotila in spisi vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Razno.

šelje, ki je šel podoben organ nad areem. Ta organ, ki je nekakšen prednik za človeško pleme, je sedaj skoro brez vsake koristi za človeški rod. Ko je bil človek še med nevretenčarji, je prišeljo istejal tekočino, potrebno za barvanje jajec, ko se je človeški prednik plodil še s pomočjo jajec. O morakih mehkužcih, ki vidijo potom svojega vonja ali voha, je poročal dr. H. P. Agersborg. Te šivali se nage in slepe in spominjajo na kopne polje. Morski mehkuželc love svoje žrtve s pomočjo svojega vonja in tipa svoje kože. Zoologični oddelek je tudi siljal, da se da določiti spol vsakemu pišetu.

Ali vol, kakaj se tvoji deček tako rad potopa s drugimi dečki in uganka rama "poročnosti"? Odgovor na to in mnoge ugank v obnašanju otrok najdel v knjigi "Zakon biogenesije", katero dobiš pri Književni matici SNPJ.

NAROČNIKI POZOR! Znamenje (Dec. 31-23) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen, valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25. Za Evrope stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 30c za poštnino. Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 So. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tušnim areem naznanjamo prijateljsem in snancem ša'no vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja našemu preljubemu sinčku JOSEFU KOKALJ. Umrl je dne 20. decembra, 1923 in pokopali smo ga dne 22. dec. t. l. na katoliško pokopališče v Imperial, Pa. Star je bil dve leti in devet mesecev. Preščno se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani in nas tolažili v britkih urah, šuli pri njegovem urtvaškem odru in ga spremili k zadnjemu požitku. Hvala botrama Jakupu in Ivani Debeljak za krasni darovani venci in za vdeležbo pri pogrebu. Lepa hvala društvu "Slavček" št. 145, štev. 145 B. N. P. J. za krasni venci in članstvu za vdeležbo pri pogrebu. Pokojni sinček je bil član v mladinskem oddelku tega društva. Posebno hvala bratu predsedniku in tajniku društva za vajin trud in poirtvovalnost. Lepa hvala vsem skupaj. Tebi dragi sinček naš pa šelimu, mirno spavaj v hladni ameriški zemlji. Odšel si od nas v rani mladosti, tako ognil se muk v življenju, ki bi te gotovo doletelo, spomin naš na tebe ostane za vedno v naših srcih. Zaljubljeni ostali: Luka in Katarina Kokalj, stariša, Kathie Kokalj, sestra in Alojzi Kokalj, brat. V Cliff Mine, Pa.

Na PRODAJ dva nadstropna hiša, dvakrat po 4 sobe, kopalnice, električna razsvetljava, podstrelje in garaža. Vprskajte na: 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, (Adv.)

POZOR!

Mr. Tony Ujčić, če se ne oglašite na spodaj omenjeni naslov v roku od tedna dni in poravnate vse zadeve, katere so zelo važne za Vas, bomo prisiljeni dati vse podrobnosti in javnost. International Sales Co., 1407 Market St., Wheeling, W. Va. (Adv.)

Visoška kronika.

DR. IVAN TAVČAR.

(Dalje.)

Bilo je okrog binkošti in prav lepo je solnce sijalo. Stal sem pred hišo in ko sem pogledal proti Debeljakovi brvi, sta atopala po nji dva loška birača, vsak z dolgo sulico na rami. Pred njima je korakal grajski ječar Mihol Schwaiffstrigh. Prav gotovo se nisem motil: nihče drugič ni mogel to biti, kakor Schwaiffstrigh, ker je nosil na hrbtu veliko bisago, katere ni nikdar puščal doma, kadar je nosil počate po dolini. Napadla me je nemirna slutnja, da prihajajo ti trije k nam in da ne prinašajo nič dobrega s sabo.

V veli sta odločila hlapca svoji sulici ter jih priložila k stenici. Schwaiffstrigh pa je veselo spregovoril:

"Jesti nam boš dal, Izidor, — smo res lačni! Ta 'Flekte' nas je na vse jutro spodil iz postelje, da smo morali odriniti, ne da bi bili kaj zavžili."

Hlapca sta molčala. Čudno pa se mi je videlo, kako sta ta dva človeka upirala oči v našo Agato, prav kot bi se bala, da bi jima kam ne odrčala.

Če je vmes birač, tedaj ni veselja v kmečki družbi. Zatorej se je med jedjo le malo govorilo. Pač pa sem vprašal Mihola po loških novicah. Malo se je zamislil, potem pa je počasi odgovoril:

"Najboljša novica je, da pride čez teden dni novi naš gospod škof, Joannes Franciscus, ki je ravnokar prevzel vlado. Pregledati hoče svoja loška posestva; in glavaruju bi kar privoščil, da bi ne bilo vse v redu. Pa kako hoče biti vse v redu, ko vem, da spravlja ta hudič v svojo malho, kar le more!"

Ko smo pojužinali, je odšla družina po opravkih in z njo tudi grajska hlapca. Zleto se mi je, da jima je Schwaiffstrigh nekaj pokimal, narkar sta se hitro vzdignila. Pri oknu sem videl, da sta z družino, ki je odhajala z Agato na polje, hodila tudi birača in da sta imela pri sebi dolgi svoji helebaridi.

Mihol je hotel nekaj z mano govoriti. Prišel je: "Kako je? Si kaj prida pridelal lanske leto?"

Odgovoril sem, da ne preveč, da letina ni posebna.

"Pa je že kaj ostalo," me je zavrnil kratko, posegel po svoji bisagi ter jo položil pred me na mizo. "V mestu smo reveži: mi ne orfemo in ne sejemo in tudi ne žanjemo."

Takrat sem že vedel, da mi ima nekaj posebnega povedati in da to, kar je govoril, ni bilo še tisto, kar je hotel povedati. Bal sem se, da bo kaj hudega.

Zopet je prišel: "Čudni časi so. Pregrehe se gode, in gorje nam, če bi na gradu pravice ne bilo!"

Resno je gledal in nekako mimogrede je še omenil: "Svinjsko gnat bi kupil, če bi se dobila kje tod, in nekaj moke. Bogve, da sem je potreben!"

Vedno dajati in le dajati — tega se naveliča najlmovitejši gospodar! Schwaiffstrigh je opazil, da mi je njegove besede niso všeč, in se ni dotaknil prejšnje zahteve. Pri oknu je pogledal ter spregovoril:

"Čas bo, da se odpravimo, če hočemo še pri dnevu v Loko priti. — Agato pokličii!"

"Čemu!" sem vprašal in že so se mi žibila kolena.

"Z nami bo morala," je odgovoril Mihol suhotno. "Na gradu jo hočejo imeti, — pa mislim, da ne bo nič hudega."

V strahu sem pograbil Schwaiffstrighkovo bisago, dril z njo na kaščo ter jo napolnil z vsem, kar je poprej hotel imeti.

Prosil sem in mož mi je tudi obljubil, da bo z dekletom v ječi človeško ravnal.

Jurja sem poslal po Agato. Z njo je pridrla v hišo vsa družina, in ko se je izvedelo, da hočejo Agato odpeljati, je vse jokalo. Samo deklica je bila mirna in še tedaj, ko so ji hlapci zvezali roke, ni izgubila poguma. Deklam je dajala ukaze, da naj ne pozabijo na to in ono, da naj ne porabijo preveč masla, da naj skrbje, da bodo Jurjeve in moje reči ob pravem času oprane in pripravljene.

Zase je le malo skrbela. Nekaj cunj je bila nabrala v culo, in to je nosil Jurji, dočim sem nosil jaz nabasano Schwaiffstrighkovo bisago. Spremljala sva jo do Loke, ker se mladega dekleta ne more puščati v rokah surovih hlapcev, ki v samotni in v mraku niso izbirčni.

Koder smo hodili, so prihajali ljudje iz koč in vsi so povpraševali: "Jezus — kaj je naredila!" Sramota je hodila z nami in le malo smo govorili na tem žalostnem izprehodu.

Moledoval sem pri Schwaiffstrighku, da naj z Agato lepo ravna in da naj ji v ječi ne napravljajo posebnih težav. Obljubil mi je in ponavljal: "Izidor, ne delaj si skrbi! Kaj more biti? Kaka malenkost, kaka lažnjiva čenčarija poljanskih babnic. Če bi bilo kaj hušega, veruj mi, da bi mi ne bilo ostalo neznanu, ker mi gospod glavav vse pove, kar je imenitnejšega."

Po kratkem premolku je še dostavil: "Ko si pa ravno v Loki, ne bo napačno, če stopiš h gospodu baronu, da naj mehko ravna z Agato!"

Ali ni mi hotelo v glavo, da bi prosjačil okrog "Flekteta", ki me je vrgel v klado. Tako močna je bila takrat v meni posvetna ošabnost!

Še to naj zapišem: Ko smo prišli do prvih hiš v Zminjcu, se je stemnilo nebo in kar v hipu se je usula toča, debela ko kurja jajca. Komaj smo zbežali pod streho. Toča pa je razbila polja in zeleno drevje od Brodov do loškega mesta. Žita, ki so lepo kazala, je stolkla v zemljo in marsikomu je vrela kruh, da je potem stradal v zimi.

Pri temni noči smo odšli Agato na grad. Jaz sem takoj odrinil domu, Jurji pa je ostal v mestu. Schwaiffstrigh mi je potem pripovedoval, da je brat drugi dan prišel h grajski glavari ter jo na kolenih prosil da bi se zavzela za revno deklico in jo branila pred surovimi hlapci.

Jurij mi o tem ni ničesar povedal, pač pa se je gospa v resnici brigala za deklico. Živelci smo v groznih časih! Jezus Kristus pa mi je bil prva in zadnja tolažba!

XI.

Nad mojo hišo je ležala Gospodova roka! Težka kakor železo in trda kakor skala, ki tiči v trebuhu gore, odkar je bila ustvarjena! Molili smo, udeleževali smo se božje službe, — ali Gospod se ni smehčal, ker ni mogel pozabiti Jošta Schwarzkoblerja krvave smrti! In tako se je srdil, da je tri otroke obeh in otrok otroke, ker sta bila opa velika grešnika, tako Polikarp Khalan kakor Jošt Schwarzkobler!

Ne vem, koliko tednov je bilo, ko se je sosed Debeljak na poti iz Loke ustavil pred mojo vežo. Videl sem, da bi rad govoril z mano. Tedaj smo sosedje živeli med sabo v ljubezni: kar je bolelo enega, je občutil tudi drugi, in če je ta jokal, se prvi ni smejal, kakor je to v Nemeli menda v navadi. Od takrat, ko so nam Agato odpeljali, se pri meni ni veliko delalo. Le toliko smo gledali, da živina ni stradala in da ni šeje trpela; v drugem pa smo roke križem držali ter si skrivoma brisali oči. Tudi gospodar ni bil drugim v zgled, postopal je, kakor je postopala družina.

Tisto popoldne, ko se je sosed vračal iz mesta, sem torej sedel brez dela na klopi pred hišo. Glodalo mi je po možganih: Kaj je mogla, pri ljubem Jezusu in Kristusu, zagrešiti, kaj je vendar počela Agata, da jo je smela pravica potegniti k sebi? V cerkvi in povsod pa so nas podučevali, da pravica ne dela nikomur krivice! V moji glavi se je vse vrtelo, vse se je sukalo v ti glavi, da bi me bilo, da me ni v svojo brambo sprejel patron sv. Izidor, zapustilo še tisto malo pameti, katero je delil gospod Bog visoškim sinovom!

Pred mano je torej obstal Jakob Debeljak. Opazil sem, da išče besede, katere je hotel spregovoriti. Njegovo lice ni kazalo krvi in ustnice so se mu tresle, ko jih je skušal odpreti. Nekaj trenutkov sva se gledala in takoj sem opazil, da ima sosed v očeh vse polno vode. "Utrgala se bo skala," — sem si dejal — "in kakor se je zvalila na očetu grob, se bo zvalila sedaj name!" — Sosed si je opomogel ter izpregovoril s prisiljeno lahkodušnostjo:

"Novi škof je večeraj prišel. Loka je bila pokoneč. Dve imeni ima, Janeza Franciška ga imenujejo."

Vedel sem, da to ni tisto, kar mi je hotel povedati. Tiščal sem pogled v njegov nemirni obraz in ničesar mu nisem odgovoril.

"Pri volnih vratih je prihajal," je govoril Debeljak, "in starešinstvo ga je pozdravilo. Janeza Franciška ga imenujejo, da ti povem."

"O našem dekletu si kaj slišal!" sem zajecel boječe.

Nisem bil slep in opazil sem, da je ravno radi dekleta prišel k meni. Pogledal je proti nebu in beseda je težko prihajala iz njega.

"Čakaj no, da ti povem! Na trgu sva se srečala z mestnim pisarjem, saj ga poznaš, gospoda Boltezarja. In ta mi je naročil, da naj ti povem —"

"Čakaj no, da ti povem —" Na čelu se mi je nabirala rosa. "Kaj mi je že naročil? Čakaj no, da ti povem —" Novi škof je prišel, in gospod Boltezar, ki je tvoj prijatelj, bi ti svetoval, da stopiš k škofu, da bo prav in da ne bo škodovalo —"

"Zavoljo — dekleta!" sem zajecel.

"Fuehrnpfeill pravi, da zavoljo dekleta! Čakaj no, ravno zavoljo dekleta, in da ne bo škodovalo —"

"Ali se briga škof za take malenkosti?" sem vprašal plaho.

"Fuehrnpfeill pravi, da se briga!" Zaihtel sem: "Za božjo voljo, kaj pa imajo proti dekletu!"

Odgovora ni hotelo biti. Debeljak je na vse strani obračal svoj obraz, tudi je nekaj brskal s prsti po sivih laseh. Končno je zamolklo odgovoril:

"Dolže jo, da je delala točo, da je tvoje prašičke jahala nad tvojo hišo in da se je s hudičem rada imela."

Planil sem kvikcu. Kri je zakipela v meni in svet je razpadal okrog mene!

"Jezus Kristus! — ali ste nori? — naša Agata, moja Agata —"

Jakob je miril: "Čakaj no, da ti povem —" Jaz nič ne vem. Fuehrnpfeill pravi, da Marks nekaj pričuje in da hoče priseči —"

"Marks Wulffing!" sem zakričal.

V meni je nekaj počilo in kakor iz dalje sem čul sosedov glas: "Fuehrnpfeill pravi, da se mu di, da je že prišel frajman in Ljubljane, da na Gavrikuju že grmado postavljajo —"

Obdal me je temen oblak; po zemlji sem padel in občutek sem nosil v sebi, da letim v globok prepad.

Ko sem se prebudil, sem ležal v gorenji hiši in z vodo so mi močili glavo. Dva dni in še več sem ležal v svoji postelji in sveta okrog sebe nisem poznal. Proti stropu sem bil obrnjen in pred mojo ubogo dušo je stala — Agata s milim obrazom pod rumenim vencem rumenih kit in dvoje očes je imela, iz katerih je sijala deviška nedolžnost. Po tej ženski je hrepenelo srce visoškega gospodarja! Odkar je ni bilo, sem jo pogrešal vsak dan; pri vsakem koraku, ki sem ga napravil, je zdihovalo v meni nekaj po nji, na katero me je neločljivo vezala prelita kri Jošta Schwarzkoblerja! Vsak trenutek sem mislil le nanjo, ki mi je bila namenjena. In sedaj! Kaj je že pravil Fuehrnpfeill? Da so jo zaprli ker se je s hudičem rada imela, in da je uganjala pregrehe, kakor jih uganjajo hudobne čarovnice? — Cele noči sem se premetaval po plevnici in cele noči sem premolil k Materi božji na Gori, da bi mi podelila milost, izvedeti, so li čarovnice na svetu, ali jih ni? Dragi moj Odrčešnik Jezus, pomagaj mi! Ali vse kriči po meni, da so, da so, ker bi jih drugače stoletja sem ne bili sežigali na grmadah! In vendar tudi vem, da so jih sežigali šele potem, ko so same skesanu vse priznale. Čarovnice so — to lahko zapišem, ali da Agata ni, to tudi zapišem, ker bi je sicer ne bil Jezus in Izveličar določil Polikarpovemu sinu, da se s tem dá zadočenje preliti krvi umorjenega človeka!

(Dalje prihodnja.)

Misli o novi vzgoji.

V vzgojevanju nastopa nova doba misli in novega dela. Ta doba vstaja radi ljubezni do novega in boljšega človeškega rodu. Pri tem delu vstajajo novi tipi škol, nove vzgojne metode in novi načrti. Kar nam je prej v vzgoji izgledalo stalno in čvrsto, se nam zdéva sedaj nepopolno in dvomljivo. Pa naj se kolikor hočemo nagibamo svojemu temperamentu, delu in zahtevam, če tudi nas nekaj sili, da bi se zadržali v poznani preteklosti, da se rešimo negotovosti v bodočnosti in ne zaupamo onemu, česar še nismo skušali, ali naj se navdušujemo za vsako novotarijo — pokazujemo vendar, da smo otroci nove dobe, ki hočemo novega, kar se povsod išče celo več kot je mogoče najti. Ne moremo se temu izogniti in poslušati se moramo tega prelaza iz starega v novo. Zato delamo na tem veselo, in iskreno, četudi bomo naleteli na razočaranja.

Danes žanjemo, kar sta sejali sebičnost in želja za grabežtvom in uživanjem. Neumno načelo točnosti je prišlo celo na šolo in vojaški duh se je raspasel celo na šole. Pri dosedanjem vzgojanju se je le gledalo na zunanjo vzgojo, za notranjo izobrazbo pa ne. Zato je udarec moral priti. Zato nova vzgoja išče večje notranje izobrazbe, pojačanje človeškega duha. Od vzgoje hočemo manj civilizacije in več kulture, manj natečene spretnosti v borbi za življenje in več zavesti za medsebojno pomoč. Tvornice "modrih" so stvorile lažljivo izobraževanje. V naših šolah mora vladati duh in zavest, da učitelj ni samo del mašinerije in da ni zato tu, da bi z nasilnostjo ubijal učencem znanost, kar krati njih svobodo. Izobraževanje učiteljev mora biti izvršeno, da je tudi nekako izbira nje najboljših vzgojevalnih moči za narod. Na sme se v učiteljsko službo poslati preveč mladih ljudi, ki morda nimajo niti pravega smisla za ta poziv, kajti ako se ne navdušujejo za učiteljski poziv, ne morejo imeti uspeha. Samo razumevanje in prava ljubezen do svojega poklica more iz učiteljev narediti prave vzgojitelje.

Vzgoja se dviga celo nad smrtjo. V človeškem življenju ustvarja smrt velike praznine, ki onemogočajo nemoteni razvoj celote. Nastalo bi duševno izumiranje, ako bi na površje ne stopal vedno mlajši rod, ki vedno poskuša ustvarjati svoje ideale. Zato se je treba vzgojiteljem poprijeti jake in krepostne mladine. Treba je ljudi, ki morajo in razumejo resnico, lepoto in plemenitost.

Lepo in težke naloge vzgoje so v tem, da se ustvari široko vzgojno polje, pospeši stremljenje, katero veže človeka s svetostjo, a ga drži proč od vsega, kar je ozko, strankarsko in konfesionalno; navado na skromnost, katere zametuje vso nadutost velikih obljub in praznih besed; moč, ki daje človeku krepost, da brez velike reklame in sebičnosti more mirno in samostojno vrstiti svoje delo in pričakovati za isto najdostojnejšo plačo. Kdor želi, da ukrepi v mladini trajne dobre nauke, mora najprej pomisliti, jeli je uspešno njegovo delo pri vzgoji. Ravnati mora po svoji razsodnosti, kot ve, da bo učencu bolje zaleglo.

Pravi poziv učiteljstva v bodočnosti mora biti, da bo nasprotno birokratizmu in formalizmu. Stara šola je na tem zelo trpela. Koliko vzgojnih načrtov je vsled tega ostalo samo na papirju, ker jih ni bilo mogoče izvesti. Kako zelo je bila prikrajšana samo svoboda učiteljev! Dogajalo se je, da je šolski svetnik obsodil vse delo učitelja, čeprav je bilo isto delo za učence več vredno, ker jim je prišlo in so se za njega zanimali bolj kot bi se bili za neprestano suhoparno gradivo. Običajno je bil kak pokorni služabnik vedno več kakor dober vzgojitelj. Za kritiziranje je treba imeti več smisla. Kdor kritizira učiteljevo delo, ne sme gledati na to, koliko gradiva je predelal z učenci, pač pa kako ga je obdelal. Priznati je treba, da brez nadzora nje gre. Toda pri šolskem poslovanju ne sme vladati pusto avtoritarka zapovedovanje, kontroliranje in revidiranje. Tudi ravnatelj učnega zavoda, se morajo posveščati knjigam in študijam. Često se njim zdi sumljivo, kako, da se ves razred navdušuje za svojega vzgojitelja, a pri vsem tem jim je pod dostojanstvom, da bi se porazgovorili s podložnimi učitelji. Priznati je treba, da sestavljajo kolegi, ki se navdušuje pri pi-

vu in na izletih, ne more biti tudi vzgojevalna enota. Ne moremo niti misliti, da bi mogli na istem zavodu uspešno delati vzgojitelji, ki se medseboj ne trpe in spoštujejo. Ako se pri učiteljskih konferencah ne pokazuje složnost v izmenjavanju misli, je znamenje, da se učitelji le pokoravajo ukazom, za uspešno vzgojo pa jim ni. Največji nedostatek pri šolah je neumni formalizem, to se pravi, da se mora vse ravnati izključno kot je prepisano splošno za vse šole. To je zapreka svobodnemu učenju. Povsod so drugačne razmere in po teh se je treba ravnati in se prilagoditi tako kot je potrebno za uspešnejšo vzgojo. — "Vzgojatelj".

NAUCITE SE ANGLEŠKO

Mi vas naučimo govoriti, čitati in pisati angleški jezik potone potje v kratkem času. Na vsa govorništa vam pošljemo za poskušanje eno nalogo. Znanje angleškega vam bo v korist. Na oddajate temveč priložite takoj s učenjem. Naslov: "Slovensko-Angelška šola", 3632 W. 22nd St., cor Millard Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poiskujte in se pripravite, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko receptov, steklenice in raznih loncev, itd. Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vas kraje. Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih železninah damo primeren popust pri večjih naročilih. Pošite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

NAROČITE

klobase iz čistega prasičevinega mesa, prekajene z hickory lesom in poslane iz farme direktno na vaš dom po nune prostjo po 35c funt. Naročilom pridenite Money Order.

BAJT & LIPOLD, NAYLOR, MO.

VABILO NA VESELICO

katero priredi

DRUŠTVO "GORENJC" ŠT. 104, S. S. P. Z.

V CHICAGO, ILL.

v soboto dne 5. januarja, 1924, v Prudential Hall (dvorani), na 758 West North Ave., vogal Halsted ulice.

Pričetek veselice točno ob 7 uri zvečer.

VSTOPNINA po 50c na osebo.

Uljudno vabimo rojake in rojakinje, kot tudi cenjena društva mesta Chicago in okolice, da se mnogostevlino vdeleže te naše zabave, kdor hoče preživeti par veselih uric naj nikaner ne zamudi te prilike. Za suha gira in lačne volode bo točno oskrbljeno. Igrala bo izvrstna Ohlberg godba. Na svidenja kliče veselilni ODBOR!

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zelo. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenesije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslani denar, sprejema

Književna Matica
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VARČLJIVI NAROD

VLAGA REDOVITO INVESTIRA RAZUMNO

KASPAR STATE BANK

NAJVEČJI JUCOSLOVENSKI BANKI V ZJEDINJENIH DRZAVAH

1900 Blue Island Ave., vogal 18. ulice CHICAGO ILLINOIS

KAPITAL IN PREOSTANEK \$1,250,000.00

Pod nadzorstvom vladi, državnih in Chicago Clearing House Act.

Prodajamo poročilno letko za vsa rokovalna društva v Jugoslaviji in obkrajinske letke (affidavits) za poslovanje, ter pošljemo denar v storočevno navzvenje in najhitreje.